

на правах рукопису

ДЕДІКОВ Слєксій Іванович

ІНВЕСТИЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ
ЕКОНОМІЧНИХ ПРОПОРЦІЙ

Спеціальність: 08.02.01. - теорії та моделі економічного
зростання

А в т о р е ф е р а т
д и с е р т а ц і ї на здобуття наукового ступеня
к а н д и д а т а економічних наук

00761645 (Т)

Дисертація є рукопис.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі економіки підприємств

факультетів Київського університету ім. Тараса Шевченка.

Наукові керівники: доктор економічних наук, професор
Ніколенко Б.В.доктор економічних наук, професор
Батура А.В.Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Квасник Б.Є.кандидат економічних наук, доцент
Бровченко В.А.

Провідна організація: Державна гірнича академія України

Захист відбудеться "26" чудовня 1995 року о 14 годині на
засіданні спеціалізованої ради Д 01.01.31 в Київському університеті
ім. Тараса Шевченка за адресою: 252022, Київ-22, вул. Васильківська,
90. ауд. 704

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського
університету ім. Тараса Шевченка.

Автореферат розісланий "24" листопада 1995 р.

ЛННБ ім. В. Стефаніка
АН України

Вчений секретар
спеціалізованої ради,
кандидат економічних наук,

доцент

Шегда А.В.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Дослідження проблем інвестиційної діяльності як на мікро- так і на макrorівнях завжди знаходилось і знаходиться в центрі економічної науки. Це обумовлено тим, що інвестиції виступають важливішою підйомов господарського будівництва, визначають процес економічного розвитку в цілому. Актуальність глибокої наукової розробки даної проблеми сьогодні визначається, принаймні, трьома основними моментами: пошуком найбільш дієвих шляхів переходу до ринкової економіки; формуванням прогресивних господарських пріоритетів; завданням інтеграції України в світове господарство. Дані фактори істотно впливають на весь процес відтворення, вносять в нього принципово нові моменти і характерні риси, породжують додаткові імпульси економічного розвитку. Оцінити ці явища, дати їм наукове тлумачення, спрогнозувати їх розвиток - це сьогодні одне з найважливіших завдань економічної науки. Необхідність подібних досліджень визначається також розробкою відповідного законодавства, що визначає перспективу функціонування економічної системи України.

Аналізу цих проблем присвячена дана дисертація. В ній розглядаються корінні питання розширеного відтворення, а саме: вплив інвестиційного процесу на формування основних фондів та важливіших народногосподарських пропорцій. В сучасних умовах інвестиції є вирішальним засобом забезпечення умов виходу з нинішньої економічної кризи, структурних зрушень в народному господарстві, технічного прогресу, практичного здійснення конверсії, підвищення якісних показників господарської діяльності як окремих підприємств, так і народного господарства в цілому. Сьогодні активізація інвестиційного процесу, як зазначалось у доповіді Президента України на Всеукраїнській нараді економістів (вересень 1996 р.) , є одним з

найбільш дієвих механізмів соціально-економічних перетворень.

Значна увага в дисертації акцентується на дослідженні прогресивних структурних зрушень в економіці як наслідку прогресивної структури інвестицій. В цьому аспекті проводиться пошук найбільш дієвих джерел формування інвестиційних ресурсів, зокрема фондів відшкодування і нагромадження, та шляхів їх раціонального використання. Дані проблеми мають первочергове значення при розробці фундаментальних завдань господарського будівництва як на нинішній період, так і на більш віддалену перспективу. Особливо це важливо для сьогодення, коли йдуть інтенсивні пошуки коштів для вирішення комплексу завдань не лише господарсько-економічного, а й соціального характеру. З цього випливає, що не зважаючи на значну увагу вчених до дослідження проблем інвестицій і, зокрема, капітальних вкладень, вони і на сьогодні не лише не втратили свого значення, а, навпаки, набули більш вагомого змісту.

Ступінь розробки проблеми. З питань інвестиційної діяльності надруковано ряд фундаментальних досліджень як українських, так і закордонних вчених. Провідними серед них є роботи Задруї А.О., Занегіна О.Г., Квасника Б.Є., Лукінова І.І., Малишева П.О., Немцінова В.С., Ніколенко Д.В., Нотківа А.І., Струмліна С.Г., Хачатурова Т.С., Черваньова Д.М., Алауера (США), Мюрдаля (Швеція), Еклунда (Швеція), Хансена (США), Хаберлера (США) та ін.

Аналіз надрукованих праць, матеріалів наукових конференцій і дискусій свідчить, що на сьогодні актуальними є поглиблені теоретичні дослідження ринкових форм і механізмів інвестиційного процесу в макро- і мікроекономічному аспектах. Важливим проблемовим виступає теоретичне обґрунтування критеріїв ефективності інвестиційних витрат, взаємозв'язку і взаємоумовленості капітальних вкладень і структурних зрушень в економіці, виділення пріоритетів у галузевій структурі інвестицій, а також всередині окремих народногосподарських

сфер: основного виробництва, виробничої і соціальної інфраструктур. Не менш важливе значення має також дослідження джерел і засобів формування інвестиційних ресурсів в сучасних умовах творення ринкового середовища в Україні.

Крім того, не можливо не відзначити, що протягом тривалого часу одиобічно захоплення монетаристськими методами і моделями відставило на другий план базові відтворювальні процеси. Треба виправити хибу - звернутися до серйозного аналізу інвестиційної активності, структурних зрушень в економіці, світового досвіду промислової політики, шляхам формування здорового інвестиційного клімату і заохочення ділової активності.

Ситуація з інвестиційною активністю в українській економіці нині катастрофічна. А відомо, що відсутність достатніх капіталовкладень в економіку сьогодні призведе в майбутньому до економічної скрути, так як саме завдяки інвестиційним вкладенням забезпечується вгальне зростання господарства. І тому скорочення інвестицій не дозволяє в найближчий час розрахувати навіть на підтримання простого відтворення. Саме тому вкрай необхідна розробка адекватного ринковим умовам інвестиційного механізму органічно поєднуючого форми державного і приватного інвестування, оптимізації взвезомоз'язків різних суб'єктів інвестиційної діяльності, розробки відповідної законодавчо-нормативної бази і інші заходи, впорядкующі інвестиційний процес, як в окремих фірмах, галузях, так і на рівні національного господарства в цілому.

Ці питання є корінними, вони тісно пов'язані з фундаментальними соціально-економічними процесами розвитку суспільства, з вирішенням завдань по подоланню економічної кризи. Тому дослідження сучасних особливостей інвестиційної діяльності різних господарчих суб'єктів виступає одним із провідних напрямків розвитку економічної науки.

Мета даної роботи полягає в дослідженні процесів формування

ринкових механізмів в інвестиційній сфері і підвищенні їх дієвості у вирішенні посталих перед народним господарством України проблем, а також розкриття економічного механізму, впливу інвестицій на формування і трансформування основних народногосподарських пропорцій.

Поставлена в дисертації мета зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- по-перше, розкрити зміст інвестиційного процесу і дати характеристику процесу становлення його розвинутих і цивілізованих форм в Україні;
- по-друге, виявити особливості взаємозв'язку інвестицій і структурних зрушень в економіці і на основі даного аналізу сформулювати інвестиційні пріоритети в господарстві України, з метою досягнення економічного зростання;
- по-третє, дослідити вплив інвестицій на глобальні народногосподарські пропорції: між нагромадженням і споживанням, між основним виробництвом, виробничою і соціальною інфраструктурами;
- в-четвертих, проаналізувати ефективність капітальних вкладень з метою встановлення основних напрямків її підвищення і удосконалення господарського механізму інвестиційної діяльності.

Теоретичною основою дослідження послужила теорія розширеного відтворення і нагромадження основного капіталу (фондів). При написанні дисертації були вивчені, проаналізовані, враховані і використані монографічні дослідження вітчизняних і закордонних економістів, матеріали конференцій і симпозіумів з проблем інвестиційної діяльності, критично осмислені рішення вищих законодавчих органів державної влади України, які визначають стратегії економічного розвитку на сучасному етапі.

Загальна логічна лінія дослідження побудована виходячи із наступних методологічних передумов:

- по-перше, інвестиції виступають основним засобом формування мікро- і макроекономічних процесів і визначають темпи економічного зростання;

- по-друге, в умовах ринкової економіки регулюючий вплив суспільства на формування і структуру використання інвестицій може відбуватися лише шляхом науково визначених і обґрунтованих економічних механізмів і нормативів;

- по-третє, становлення національної економіки України не заперечує низьки загальні закономірностей в інвестиційній діяльності, разом з тим все нероджує нові суттєві риси, зумовлені зміною економічних пріоритетів, формуванням національного ринку, потягом до інтеграції господарства країни в світову економіку. Тому рух інвестицій слід розглядати як результат взаємодії цих факторів.

Об'єктом дослідження є процес відтворення інвестицій у народному господарстві України на межі 90-х рр. При цьому використані дані Міністерства статистики України, статистичних збірників, матеріалів Дніпропетровського обласного управління статистики. Крім того, був використаний фактичний матеріал окремих підприємств та об'єднань.

Дисертація є складовою частиною комплексної наукової теми "Дослідження економічного механізму реалізації структурних зрушень у господарстві України" (державний номер реєстрації 0194 И 000720), що розробляється колективом кафедри економіки природничих факультетів Київського університету ім.Тараса Шевченка.

На основі проведеного дослідження отримані такі наукові результати:

- здійснено поглиблене обґрунтування ролі і місця інвестицій в системі відносин розширеного відтворення (зображена фондостворююча

функція інвестицій; трансформаційна або структуростворююча їх функція, що впливає на зміни матеріально-речової структури національного доходу і важького національного продукту і сприяє його пристосуванню до потреб споживання і загромождження; ефектостворююча функція), розкритті ринкові механізми їх формування стосовно до сучасного стану економіки України (амортизація, прибуток, банкова кредит);

- виявлені сучасні тенденції загальної народногосподарської пропорції:

обсяг інвестицій - фонд нагромадження - фонд споживання і сформульовані критерії її оптимізації (збільшення обсягу національного доходу, підвищення киттєвого рівня народу, підвищення ефективності виробництва);

- визначені інвестиційні пріоритети у найважливіших народногосподарських секторах (оскільки виробництво - виробнича інфраструктура - соціальна інфраструктура), а також трансформація їх на галузевому рівні;

- сформовані головні напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності в Україні (покращення відтворювальної структури капіталовкладень, удосконалення технологічної структури інвестицій, збалансування інвестиційного циклу).

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що теоретичні узагальнення, висновки і пропозиції, зроблені у дисертації, є певним внеском у формування цілісної концепції про характерні риси розширеного відтворення і інвестиційної діяльності в Україні. В господарській практиці можуть бути використані обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення економічного механізму інвестиційної діяльності, визначення критеріїв оптимізації співвідношення між нагромадженням і споживанням, пріоритетами напрямків використання інвестиційного потенціалу та ін.

Теоретичні розробки щодо інвестицій і пріоритетів у їх використанні можуть бути використані при викладанні курсу економічної теорії, підготовці текстів лекцій та спецкурсів.

Головні положення дисертаційного дослідження апробовані на міжвузівських науково-практичних конференціях: "Соціальні і економічні умови і наслідки переходу до ринкової економіки" (Дніпропетровськ, 1991 р.), "Гуманізація і гуманітаризація - пріоритетний напрямок державної політики України в галузі вищої освіти" (Дніпропетровськ, 1992 р.), науково-практичній конференції "Проблеми становлення ринкової економіки в Україні" (Київ, 1996 р.).

Результати дослідження знайшли відображення у 8 публікаціях, загальним обсягом 6 д.а..

Структура роботи:

Вступ

Глава 1. Інвестиції: їх суть і особливості формування в ринковій економіці.

§ 1 Інвестиції в системі економічних відносин розширеного відтворення.

§ 2 Формування інвестиційних ресурсів в умовах ринкової економіки.

Глава 2. Інвестиції як вирішальний фактор структурних зрушень в економіці.

§ 1 Вплив інвестицій на формування пропорції між нагромадженням і споживанням.

§ 2 Вдосконалення структури капітальних вкладень в особливому виробництві, виробничу і соціальну інфраструктуру.

§ 3 Галузева структура інвестицій і її пріоритети.

§ 4 Основні напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності.

Заклчення

Список використаної літератури

II ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ.

В дисертації значна увага приділяється розгляду суті інвестицій як провідної економічної категорії, подається їх структура і аналізуються особливості динаміки в економічному процесі. При розгляді економічного змісту інвестицій автор виходить з того, що інвестиціям, безвідносно до суспільної форми системи виробництва, належить провідна роль в справі відтворення і збільшення виробничих ресурсів, а, відповідно, і збільшенні темпів економічного зростання. При цьому, якщо уявити суспільне виробництво як систему виробництва, розподілу, обміну і споживання, то інвестиції, головним чином, стосуються першої частини - виробництва, і, можна сказати, складають матеріальну основу його розвитку.

Крім того, останнім часом, все більшого значення набувають інвестиції в "знання", "інтелект", наукові дослідження і навчання. В системі національних рахунків України статистика інвестицій, на жаль, враховує лише матеріальний компонент (машини, будови, споруди і т.і.), що не дає змоги точно визначити дійсний обсяг інвестицій.

Загальний обсяг інвестицій представляє собою один із найважливіших макроекономічних показників господарської діяльності, його місце в системі різних форм господарських результатів можна представити наступним взаємозв'язком: обсяг інвестицій - фонд нагромадження - фонд споживання.

Фонд споживання - це кінцева мета господарської діяльності. Але його збільшення і якісне покращення неможливе без інвестицій. Саме цим зумовлена та важлива роль, яку відіграють інвестиції в економічному процесі. Але не всієї інвестиції відіграють позитивну роль в господарській діяльності. Інвестиції можуть бути також "помил-

кованими", інакше кажучи, спрямованими в безперспективні сектори і види виробництва. Це трапляється, коли владні органи, приймаючи рішення щодо інвестицій, не в змозі вірно визначити, виробництво якої продукції буде вигідним, чи (як в СРСР), коли, в цілому, економічна стратегія зорієнтована в хибному напрямку.

В дисертації обґрунтовується висновок про те, що помилкові інвестиції призводять до марнотратства ресурсів, оскільки зв'язують їх в проєктах, котрі не призведуть до зростання економіки. Кожне мало місце прийнятне за рівнем і стабільне економічне зростання, ресурси повинні спрямовуватися в ті галузі господарства, котрі дають найвищий економічний ефект. Ринок інвестицій повинен бути рухомим. Інвестиції повинні мати змогу переливатися із стагнучих галузей і підприємств в ті, у яких більш сприятливі перспективи. При цьому доходи на виробничі інвестиції повинні бути більшими доходів по альтернативним вкладенням. Так як у зворотньому випадку немає економічного сенсу вкладати ресурси у виробництво.

Непокликанність технологічного прогресу у господарстві України в минулому компенсувалась перебільшеними інвестиціями і завалим споживанням природних ресурсів. Циклічність же розвитку економіки потребує розумного і виваженого співвідношення інвестицій і інновацій. Інноваційний імпульс повинен трансформуватися в інвестиційний цикл.

Далі в дисертації зазначається, що на протязі певного періоду неможливо продуктивно збільшувати інвестиційні вкладення у всі виробничі фактори. Обсяг деяких з них є величина незмінна. Звідси випливає фундаментальна господарська риса "спливаючої продуктивності". Суть її полягає у тому, що обсяг виробництва, безумовно, зростає відповідно до того, як збільшуватимуться ресурси, але приріст цей стає все менше і менше у розрахунок на одиницю додатково використаних ресурсів. Причиною виступає обмеженість інших факторів

виробництва.

В цьому сенсі все, що здійснюється, має свою ціну. Економіка має справу з вибором - це вибір між різними орієнтирами інвестиційної стратегії, між різними технологіями виробництва, між виробництвом різних товарів і послуг. В той же час повинні винагороджуватися різні вкладення ресурсів. Але добрий вибір викликає певні витрати. Питання, таким чином, полягає у тому, який вибір дозволяє отримати найвищу ефективність.

Для наповнення поняття ефективності інвестицій прийнятним макроекономічним змістом, необхідно приймати до уваги і побажання людей. Таким чином, кожне вкладення ресурсів повинне бути організоване таким чином, щоб витрати точно відповідали тим потребам, які споживач задовольняє в результаті певної економічної дії. Якщо ж виявляється, що витрати, більше за отримуваний ефект, то необхідно зректися від данної дії. Таким чином, критерієм ефективності інвестиційних вкладень являються мінімальні витрати ресурсів на виробництво і транспортування продукції в результаті даних вкладень при найвищому рівні задоволення потреб і побажань людей.

В дисертації відзначається, що інвестиційна діяльність - це стрижень всього процесу розширеного відтворення і швидка ліквідація багатьох диспропорцій у розвитку народного господарства України залежить безпосередньо від неї. В господарській практиці проблему інвестування часто зводять лише до методів розподілення ресурсів капітальних вкладень. В зв'язку з цим в інвестиційній комплекс включать лише фондостворюючі галузі. В цьому розумінні, формування прогресивної структури економіки розглядається у відриві від усього процесу розширеного відтворення.

У дисертації відзначається, що інвестиційний процес включає формування нагромадженої частини національного доходу, розподілення і фінансування капітальних вкладень, використання основних фондів.

Ринкові стосунки в інвестиційній сфері перш за все зачіпають її джерела. Якщо розглядати національну економіку в цілому, то джерелами інвестицій є фонд відшкодування і фонд нагромадження. На рівні ж підприємств і об'єднань, інших господарських суб'єктів вона здійснюється, як правило, за рахунок власних фінансових ресурсів інвестора, позичених фінансових засобів, залучених фінансових коштів, а також бюджетних інвестиційних асигнувань. Необхідно відмітити, що для України, на сучасному етапі її розвитку, дуже важливим є розвиток фінансової інфраструктури ринку, яка забезпечує акумуляцію нагромаджень і заощаджень і перетворе їх в ефективні інвестиції. Світова практика доводить, що саме ця форма здійснення інвестиційної діяльності найбільш адекватно відповідає різним формам господарювання.

В цілому ж, говорячи про джерела інвестицій, автор відмічає, що вони визначаються рівнем розвитку економіки, її ефективністю, віддачею використаних ресурсів. В цьому сенсі, кризова ситуація, яка склалася в Україні, фактично підірвала інвестиційні процеси як на мікро- так і на макрорівнях. Майже зупинені інвестиційні і інноваційні процеси у виробничій сфері. Капітальні вкладення підприємств всіх форм власності у 1992 р. зменшилися на 40%, а 1993 р. - ще на 22%; посилюється деформація макро- і мікроекономічної структури. При наявному загальному згортанні виробництва в промисловості, виробництво товарів для забезпечення масового ринкового попиту споживачів зменшується зростаючими темпами.

Крім того, падіння керованості інвестиційним процесом в Україні призвело до значної деформації джерел інвестицій в загальному обсязі інвестиційних вкладень: частка амортизації зменшилась майже у два рази, відповідно зросла частка прибутку. Такі коливання в структурі джерел на протязі кількох років не можуть позитивно вплинути на стан інвестиційної активності і

збалансованості інвестиційного циклу. До того ж збереження стабільно високої частки вкладень, спрямованої на будівельно-монтажні роботи, підвищує капіталоемкість будуваних об'єктів головним чином за рахунок пасивної частки фондів, що призводить до ще більшого падіння якісних показників інвестиційної діяльності.

Тому в цих умовах, зазначється в дисертації, необхідно на різних стадіях обігу основних фондів, звести в єдиний механізм економічне управління безперервним інвестиційним процесом, який автором розуміється як трансформація інвестицій у зростання національного доходу.

На сучасному етапі, в сфері управління інвестиціями необхідно формування як кінцевих, так і проміжних цілей. Для цього необхідно: а) визначити критерії вибору головних напрямків капітальних вкладень; б) встановити ті умови, при яких забезпечуться можливості розширеного відтворення для усіх учасників інвестиційного процесу; в) сформулювати принципи і умови фінансування на різних етапах інвестиційного циклу, виключаючи і створення ресурсів вкладень.

Далі в роботі відмічається, що для сучасного стану господарства України характерним є згортання інвестиційної діяльності і неефективна система амортизації. Як наслідок, поглиблюється технологічна відсталість підприємств. Для багатьох з них стало проблемою не покращення, а підтримування виробничого потенціалу на існуючій технічній основі. Тільки продумана політика амортизації (перш за все прискорена амортизація) забезпечить створення достатнього фонду відраховування для постійного оновлення основних виробничих фондів.

Крім того, держава повинна стимулювати перш за все вкладення коштів в розвиток, модернізацію виробництва, в інновації. Тому розподіл прибутку між державою і окремими суб'єктами господарської

діяльності повинен переслідувати не тільки інтереси держави, але й забезпечувати об'єктивні потреби розширеного відтворення кожного підприємства. Потрібно створити такі умови, за яких було б доцільно реінвестувати значну частину отриманого прибутку, а не спрямовувати його в сферу фінансових і валютних спекуляцій. В центр економічного процесу необхідно поставити дійсну виробничу діяльність, досягти підвищення ефективності виробничих інвестицій.

Далі в роботі підкреслюється, що при розгляді проблем розширеного відтворення увага, як правило, акцентується на нагромадженні як головному засобі забезпечення економічного зростання і підвищення життєвого рівня населення. При цьому інвестиційний процес відстає від другого плану, точніше, він розглядається, як складова частина процесу нагромадження. На думку автора, в економічному аналізі, процес формування фондів нагромадження і споживання неможливо відірвати від процесу формування ресурсів капітальних вкладень. Відтворивальний процес обов'язково зумовлює збалансування інвестицій, нагромадження і споживання. Тому пошук шляхів виходу із наявної нині в Україні кризової ситуації повинен обумовлювати, наряду з вирішенням інших завдань, досягнення збалансованості важливішої народногосподарської пропорції: інвестиційний фонд - фонд нагромадження - фонд споживання.

Збільшення національного доходу є важливим джерелом розширення інвестиційних вкладень. Чим більше національний дохід, тим більше і нагромадження, а при даній його частці, тим більші можуть бути і кошти, спрямовані у капітальні вкладення. І, навпаки, чим більші капітальні вкладення і обумовлені ними приріст виробничих фондів, тим більші і можливості зростання обсягу національного доходу. При цьому дуже важливе значення має рівень ефективності інвестиційних вкладень. Чим вище ефективність використаних інвестицій, чим швидше і повніше втілюються вони у

основні фонди, чим вище і прогресивніше технічний рівень цих фондів, чим краще якість будівельних робіт, тим вище продуктивність праці, зростання виробництва, збільшення фізичного обсягу національного доходу.

В Україні частка капітальних вкладень у валовому внутрішньому продукту дещо нижча, чим у розвинутих країнах Заходу. Але, в цілому, відмінності незначні, що викликає оману заспокоєності. Однак, більш детальний аналіз вказує на те, що структура валового національного продукту в Україні формується на нездоровій економічній основі, а саме: вона складається не під впливом економічного зростання, а навпаки, занпаду.

В ході розпочатих реформ, в Україні трапились нові спотворення в структурі економіки: при загальному спаді в найбільшій мірі скорочується саме виробництво споживчих товарів і послуг. Оскільки перебіг капіталу, інвестицій у високоприбуткові ринкові сфери відбувається незначний, то і у всій структурі економіки не відбувається позитивних зрушень. В нинішніх умовах, при відносно повільних змінах в макроструктурі, повинні відбуватися більш інтенсивні зміни в мікроструктурі виробництва, інакше кажучи, заміна одних виробів іншими - під ринковий попит, що, в свою чергу, у зворотньому напрямку, вплине і на зміни у макроструктурі економіки. В свою чергу, збільшення нагромадження дасть можливість збільшити випуск інвестиційних товарів, для проведення структурних перетворень в економіці України.

Поки ж не досягнуто збільшення відповідної маси фінансового капіталу для реалізації значних інвестиційних проєктів, структурна перебудова в економіці можлива лише за рахунок маневру існуючими інвестиційними, ресурсами і вдосконалення інвестиційного механізму.

Для підтримання норми виробничого нагромадження на достатньо високому рівні необхідне виконання низки умов. Серед них найважливішою є високий чи постійно зростаючий рівень ефективності

виробництва. Тільки при цій умові є сенс ці витрати збільшувати. Тому найважливішою рисою сучасної економічної стратегії, зазначається в роботі, повинно стати збільшення ефективності інвестицій, яке б дозволило розширити межі нагромадження, зупинило б спад, а потім і стабілізувало норму виробничого нагромадження.

В дисертації значна увага приділяється обґрунтуванню положення про те, що норма виробничого нагромадження - це один із важливих параметрів, визначальних якість економічного зростання. В теоретичному аспекті її зменшення можливо вважати доцільним, якщо при цьому не зникнуть темпи зростання національного доходу і фонду особистого споживання. Висока норма нагромадження притаманна ефективній розвинутій економіці. Так як зрозуміло, що при високій фондівіддачі недоцільно знизувати норму виробничого нагромадження. В розвинутих країнах норма нагромадження утримується на високому рівні, більш високому, ніж у країнах, що розвиваються. Як наслідок, там і рівень особистого споживання набагато вищий.

Далі в дисертації зазначається, що формування пропорції між нагромадженням і споживанням більш конкретно розглядається при аналізі розподілу інвестицій між окремими секторами економіки, зокрема, між тими господарчими сферами, економічна діяльність яких безпосередньо пов'язана із задоволенням особистих потреб людей і тими, які спрямовані у виробництво інвестиційних товарів. В цьому відношенні важливе значення має дослідження такої структури інвестицій, яка характеризує їх використання у основному виробництві, виробничій і соціальній інфраструктурі.

Для України, в радянський період її розвитку була характерна орієнтація на постійне розширення обсягів видобутку сировини, палива, матеріалів і т.ін. А відомо, що саме ці галузі, особливо видобувна, металургія, енергетика, - самі капіталомістські галузі промислового циклу. В цей період головними показниками розвитку

економіки вважалися збільшення обсягу виробництва і насичення його засобами праці. В умовах, коли валовий вихід продукції був домінуючим, галузі інфраструктури "недоінвестовувалися", що пояснювалося їх зовнішньою неефективністю, оскільки вони безпосередньо не впливали на збільшення валового обсягу виробництва і, відповідно, не вписувалися у вищезначену схему розвитку ринкової економіки, в межах якої в той період розвивалося народне господарство України. Тому зараз інвестиції у виробництва, які зменшують матеріаломісткість продукції в економічно набагато більш вигідні, чим вкладання ресурсів в галузі екстенсивно збільшувачих обсяги їх виробництва. Розрахунки свідчать, що витрати на заходи по економії ресурсів у виробництві у 3-5 разів менше, ніж заходи по збільшенню видобутку цих ресурсів.

Крім того, відомо, що структурі господарства, яка склалася на сьогодні в Україні, притаманна перебільшена частка галузей, зорієнтованих на випуск неспоживчих товарів, яким, до того ж, притаманна висока ресурсомісткість. Тому метою структурної політики в найближчій перспективі повинна стати переорієнтація значних ресурсів на розвиток галузей, задовольняючих споживчі потреби населення. Автор зазначає, що формуючи економічну програму діяльності уряду, необхідно 35-40% валових інвестицій спрямувати на розвиток послуг, так як цей захід буде сприяти оптимізації структури економіки. Крім того, в перелік пріоритетних напрямків слід залучити галузі соціальної інфраструктури.

В дисертації зазначається, що галузеві пропорції складаються не самі собою. Вони залежать від тих коштів, які спрямовуються на розвиток тих чи інших галузей. Тому удосконалення галузевої структури інвестицій - це важливий засіб удосконалення структури національної економіки в цілому. В дисертації дослідженню даних проблем приділяється значна увага. Зокрема, зазначається, що в

конкретних умовах України надзвичайно важливим є проблема переміщення фінансових і матеріальних ресурсів із важкої індустрії і військово-промислового комплексу в галузі, які продукують споживчі товари і послуги, а також забезпечення пріоритету галузей високих технологій, будівельного комплексу, створення звичного сектору виробництва високотехнологічних товарів для експорту і імпортозамітучих виробництв. З точки зору автора, слід негайно підняти до рівня державної політики завдання диверсифікації виробництва, комбінування важкої, легкої і харчової промисловості. На даний момент більша частина інвестиційних ресурсів концентрується в промисловості. Причому в останні роки частка цієї галузі, в загальному обсязі інвестицій, збільшилась за рахунок будівництва і сільського господарства, частка яких зменшилась. В дисертації робиться висновок, що в нинішній час пріоритетними напрямками інвестиційної стратегії повинна стати переважна переорієнтація капітальних вкладень на користь інвестиційних галузей і сільського господарства, так як саме в цих галузях спостерігається найвища ефективність інвестицій, а в умовах ринкової економіки попит на інвестиції визначається їх віддачею.

В сучасний же період, існуючу в Україні галузеву структуру інвестицій не можна вважати оптимальною, так як вона постійно відтворює далеко не кращу галузеву структуру економіки в цілому. Все це кресомово переконує, що нині структурно-інвестиційна політика повинна бути спрямована на переорієнтацію економічної діяльності з первинних секторів народного господарства у вторинні, інакше кажучи, у переробку промисловість, а від них - у третинні - наукомістські виробництва, послуги, інформатику, науково-технічні інновації, виробничу і соціальну інфраструктуру з тим, щоб створити високоефективну і соціально орієнтовану економіку постіндустріального типу.

III ОСНОВНІ ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРА ПО ТЕМІ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Проблеми підвищення ефективності інвестицій в будівельному комплексі України // Проблеми становлення ринкової економіки в Україні. Наукові праці аспірантів. - К. ДВШ ДНУ, 1995.-0,5 д.а.
2. Реформування інвестиційного потенціалу економіки України // Проблеми становлення ринкової економіки в Україні. Збірник наукових праць викладачів, аспірантів, студентів. - К. ДВШ ДНУ, 1995.- 0,5 д.а.
3. Варіаційний фактор структурних змін в економіці // Проблеми становлення ринкової економіки в Україні. Наукові праці викладачів, аспірантів, студентів. - К. ДВШ ДНУ, 1995.-0,3 д.а./у співавторстві/.
4. Ефективність виробництва як критерій управління економікою // Проблеми становлення ринкової економіки в Україні. Збірник наукових праць викладачів, аспірантів, студентів. - К. ДВШ ДНУ, 1995.- 0,3 д.а. /у співавторстві/.
5. Разработка комплекса мероприятий по обеспечению работы производства Днепродзержинского домостроительного комбината в условиях арендного подряда. Научно-технический отчет. - Днепропетровск: ДИСИ - 5 д.а.
6. Інвестиційний процес і структурні зрушення в економіці України // Структурні зрушення в народному господарстві України. - Київ: ун-т. 1994. Деп. в ВІНИТИ ГІНТБ УКРАЇНИ № 1455 - Ук94 от 1.08.1994.
7. Арендизация производства как форма становления рыночной экономики // Социальные и экономические условия и последствия перехода к рыночной экономике. Докл. регион. науч.-практич. конф. - Днепропетровск, 1991. - С.60-61.
8. Гуманитаризация образовательного процесса - организационное и материальное обеспечение // Гуманізація і гуманітаризація - пріоритетний напрямок державної політики України в галузі вищої освіти: тези доп. міжвуз. наук.-практ. конф. - Дніпропетровськ, 1992-с.34.

А Н Н О Т А Ц И Я

Дедиков А.И. Инвестиции и их роль в формировании экономических пропорций. Диссертация является рукописью. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.02.01.- теории и модели экономического роста. Киевский университет имени Тараса Шевченко, Киев, 1995.

В диссертации вскрывается сущность инвестиций и дается обоснование их роли и места в системе экономических отношений расширенного воспроизводства. Показаны особенности в формировании ресурсов инвестиционных вложений в условиях рыночной экономики. Установлено, что инвестициям принадлежит центральная роль в реализации структурных сдвигов в народном хозяйстве. В диссертации определены инвестиционные приоритеты в важнейших народнохозяйственных секторах, а также дана их трансформация на отраслевом уровне. Сформулированы главные направления повышения эффективности инвестиционной деятельности в Украине. Главные положения диссертации апробированы на научно-практических конференциях. Результаты исследования нашли отражение в 8 публикациях, раскрывающих основные идеи работы.

A N N O T A T I O N

Dedikov A.I. "Investments and their role in the formation of the economic proportions". This dissertation is made in the form of a manuscript. The dissertation is aimed for obtaining the candidate Degree of Economics under specialization code 08.02.01.-theories and models of the economic increase. T.G. Shevchenko Kiev University, Kiev, 1995.

In this dissertation the existence of the investments is revealed and the basic analysis of their role and place in the system of the economic relationships is made. The peculiarities in the formation of the investment's resources are shown in the conditions of market economy. It is established, that investments take a central place in national economy. In dissertation the investment's priorities in main sectors of the economy are determined and their transformation at the branch level is made. The main directions of the efficiency promotion of the investment's activity in Ukraine are formulated. The main thesis of this dissertation were represented on the scientific-practical conferences. The results of the investigations were published in 8 works.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний цикл, амортизація, прибуток, банківський кредит, структурні зрушення, ефективність, інновації.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL: 773-936-3200

4448454

AB 33.527
AB 33.527

ПДАБтаА. ВТД І КМТ.

Підл. до печаті 14.11.95

Формат 60x84 1/16. Папір друкар.

Умовно-печ. лист. 1,310 Уч.-вид. лист. 1,181 Тираж 100

примірн. Заказ № 42 Безкоштовно.

320600, м. Дніпропетровськ, вул. Чернишевського, 24-а,
Придніпровська Державна Академія будівництва та архітектури